

«LA MAJOR PART DELS PRESOS CATALANS VOLDRIEN ACOLLIR-SE A LA REINSERCIÓ»

Frederic Rañola, alleujar greuges

La situació d'ancians i joves, les bosses de pobresa i marginació urbana i l'estat de les presons són alguns dels temes que més preocupen Frederic Rañola, el síndic de Greuges nomenat, ara fa tres anys, pel Parlament de Catalunya. Un «ombudsman» al marge de l'avenir polític.

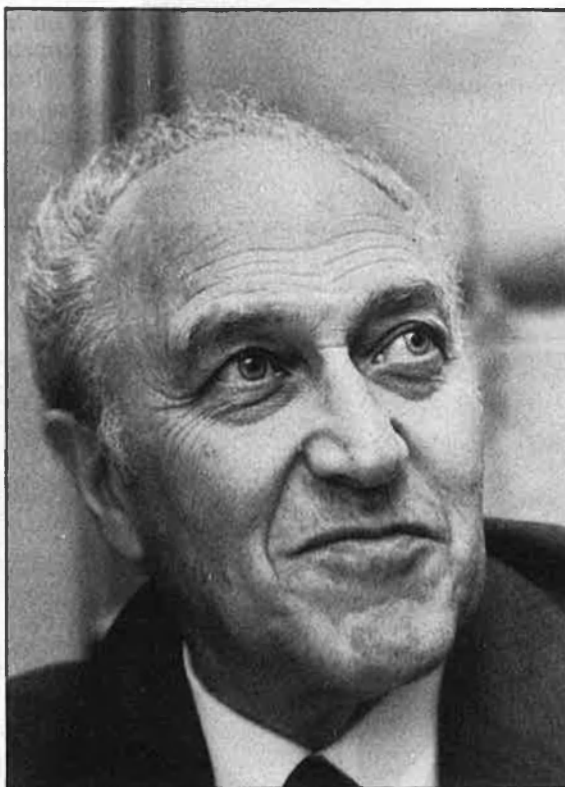
Fúlvia Nicolàs

Frederic Rañola i Espo-
na, nascut l'any 1914 a
Barcelona, és des de fa poc
més de tres anys el síndic de
Greuges de Catalunya, un
càrrec que acceptà, quan ja
havia abandonat les arenes
polítiques, per l'absoluta
independència que se li ofe-
ria i per la unanimitat amb
què les forces polítiques ca-
talanques el votaren al Parla-
ment.

Fill d'una saga amb lloc
destacat a la història del
país, alumne de l'escola
Blanquerna i implicat des
de jove en el catalanisme
polític i cultural, Rañola
conegué la guerra i l'exili a
prop de les més altes insti-
tucions polítiques catala-
nes; fou delegat del presi-
dent Tarradellas a l'interior
durant els últims anys de la
clandestinitat i fou conse-
ller, els anys 77 i 78, en el
primer govern de la Generalitat. En ser
nomenat síndic, però, abandonà la mi-
litància política —a Esquerra Republi-
cana, a l'executiva de la qual perta-
nyia— i tots els càrrecs i els negocis que
tenia fins al moment.

—*¿Creu que la figura del síndic de Greuges és prou present i prou coneguda per la societat catalana?*

—No, però això passa a tot arreu del món. Fins i tot a Suècia, que tenen *ombudsman* des de 1809, i que és l'origen d'aquesta institució, es queixen que no arriba a ser del tot coneguda. Els francesos també tenen aquesta figura —diuen *mediateur*—, i funciona molt

«D'una manera genèrica, allò que més em preocupa actualment són les anomenades bosses de pobresa».

bé, i recentment van fer una enquesta i van veure que només el coneix el trenta per cent de la població. Aquí no s'ha fet cap enquesta d'aquest tipus, ni tan sols sobre la figura del *defensor del pueblo*, però l'altre dia vaig anar a una ràdio, d'aquestes que fan enquestes pel carrer, i em va donar fins i tot la sensació que allò estava trucat, perquè de les deu o vint persones que van enquestar, només dos o tres no sabien qui era el síndic de Greuges.

—*¿Compta ja amb una bona col·laboració per part de l'administració local i autonòmica?*

—Bé, a mi l'administració m'ha

d'atendre, com a pont que sóc entre el ciutadà i ella, per força. I ho fa: se m'han d'enviar els informes que demano, se m'han de contestar les preguntes, concedir-me les entrevistes amb qui sigui... Algunes vegades, però, no és tan ràpida com hauria de ser-ho. A mi m'hauria de donar resposta a qualsevol requeriment en un termini de quinze dies, i prendre's aquesta tasca amb absoluta prioritat. Això no vol dir que ho faci. Moltes vegades són els petits ajuntaments, que no disposen de gaires mitjans, els que fallen en això. L'avantatge que tenim respecte del *defensor del pueblo*, que té competència a tot l'estat, és que tenim una proximitat immediata.

—*¿Quins són, des de la perspectiva que li dona el càrrec, els problemes socials que més el preocupen a vostè en aquest moment?*

—D'una manera genèrica, el que més em... preocupa, diguem, m'inquieta més, són els problemes de la joventut, els problemes dels vells, i la qüestió dels marginats, d'això que ara en diuen bosses de pobresa, que existeixen a les ciutats dels països desenvolupats. Jo he anat, per exemple, a la Mina; hi he vist com hi ha un barraquisme vertical, perquè els han tret de les barraques i els han posat en blocs, on viuen tres-centes famílies, barris on no hi ha control, on ells mateixos s'organitzen en màfies... Com les presons, on l'atac més important als drets humans és el que els mateixos presos, massificats en cel·les mínimes, s'acaben atacant entre ells mateixos... No hi ha pressupostos especials per a arreglar aquestes situacions extremes.

—*¿Què pot fer el síndic de Greuges davant d'aquestes situacions?*

—Denunciar-les. Denunciar-les als mitjans de comunicació, denunciar-les al Parlament, fer-les saber... Nosaltres tenim quatre missions: l'una és supervisar l'administració, l'altra és orientar el ciutadà emmig d'aquest bosc legal i burocràtic que sovint el fa perdre, explicant-li on ha d'adreçar-se; una altra és fer funcions d'arbitratge en conflictes entre ciutadà i administració o entre ciutadans, i la darrera és fer suggeriments a l'administració per a canviar i millorar els seus serveis: eliminar complicacions, desenvolupar reglaments...

—*¿Quins són els drets humans vulnerats més freqüentment a la nostra societat?*

—Hi ha uns drets, que són els civils

i els polítics, que normalment són respectats. No sé si al País Basc, però en general, sí a la resta de l'estat. Però els que sí que estan vulnerats són els culturals, els socials i els econòmics. Aquests no s'acaben de protegir, dins de l'article primer de la Constitució espanyola, on vetllen i descriuen quins són els drets que tenen els ciutadans, a la intimitat, al treball, a un habitatge digne, a l'educació... tot això no es compleix.

—¿Quantes consultes reben a l'any, a l'oficina del síndic, i quantes en rep el defensor del pueblo, procedents de Catalunya?

—Cada any rebem mil cinc-cents o dos mil consultes, a part de moltes altres persones que demanen orientació personalment o per telèfon. El defensor del pueblo té, si fa no fa, la mateixa quantitat de casos procedents de Catalunya. Aquest any, però, em sembla que ell ha baixat i nosaltres hem augmentat. L'oficina del defensor del pueblo porta un any —quasi dos— més de rodatge que nosaltres. Em sembla que la diferència de casos procedents de Catalunya que tenia ell respecte de nosaltres afectava les presons; un tipus de cas que rebien i encara reben en un alt percentatge.

D'aquests mil cinc-cents o dos mil casos que se'm presenten, n'hi ha un alt percentatge en què només se sol·licita una mediació de tipus privat. En una altra part dels escrits que ens presenten, l'administració té raó; en una altra, la solució es limita al fet que l'administració doni una informació, i aquesta és suficient, i en d'altres, l'administració no actua prou bé... però actua.

Em sembla que el percentatge de ca-

«La Llei Antiterrorista va suposar una discrepància amb el defensor del pueblo».

Distribució per àrees de les queixes rebudes durant 1986

Administració local: 25,12 %.

Sanitat i Seguretat Social/Treball: 23,94 %.

Justícia: 19,48 %.

Política Territorial i Obres Públiques/Indústria: 8,36 %.

Ensenyament i Cultura: 7,10 %.

Governació: 5,69 %.

Presidència: 5,61 %.

Economia i Hisenda, Comerç, Consum i Turisme i Agricultura, Ramaderia i Pesca: 4,70 %.

Nombre de queixes presentades durant 1986: 1.211.

(Nombre de queixes iniciades d'ofici pel síndic: 38)

(Nombre de peticions d'informe a l'administració: 318)

(Nombre de recomanacions a l'administració: 193/acceptades: 124)

Nombre de queixes pendents de 1985: 835.

Total de queixes tramitades durant el 1986: 2.046.

Total de casos tramitats i finalitzats en 1986: 1.488.

sos solucionats favorablement és superior al cinquanta per cent, al voltant d'un cinquanta-cinc per cent, en què l'administració, una vegada acceptats a tràmit, ens ha donat la raó. I cada vegada són menys els casos no admesos a tràmit.

—¿Com es reparteixen entre el síndic i el defensor del pueblo els casos procedents de Catalunya?

—Nosaltres podem actuar sobre tots els que es presentin sobre l'administració catalana, llevat dels que són de l'autoritat o de competència del govern central. Els que se'ns presentin d'aquesta mena, els hem de dirigir al defensor del pueblo. Aquest telèfon que tinc aquí va directe al despatx del senyor Ruiz Jiménez, sense passar per secretària; vull dir que tenim un con-

tacte molt estret. Per assumptes de govern civil, o que siguin competència del delegat de l'estat a Barcelona, o d'Hisenda, o coses així. Jo els passo, o bé faig les gestions en nom d'ell, perquè vagi molt més ràpid.

—*¿Quin pressupost té l'oficina del síndic de Greuges?*

—En aquests moments em sembla que m'han aprovat un pressupost de cent tres milions de pessetes. No, no se'n pot fer massa cosa...

—*El síndic de Greuges, cas d'haver pogut, ¿hauria posat recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei Antiterrorista, o no?*

—Aquesta va ser una discrepància que vam tenir amb el *defensor del pueblo*, perquè ell no volgué recórrer aquesta llei, i nosaltres sí que ho hauríem volgut fer. Ell va tenir els seus arguments legals per no posar-lo, nosaltres també en teníem per a pensar que era inconstitucional... però el síndic de Greuges, a diferència del *defensor*, no pot posar recursos d'inconstitucionalitat contra una llei, només pot donar la seva opinió, fer un informe... però no presentar un recurs.

—*¿Li han demanat intervenció en algun cas referent a legislació antiterrorista o grups armats?*

—Bé, quan la qüestió del recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei Antiterrorista, diversos grups, i el mateix Col·legi d'Advocats, em van demanar que féssim un informe sobre la seva suposada inconstitucionalitat, i el vam fer... estrictament consultiu. Ara mateix, el Col·legi de Periodistes també ens ha demanat que intervinguem d'alguna manera en el cas d'aquest periodista, Juanjo Fernández, condemnat a sis anys de presó per un delicte d'opinió.

—*Crec que també els acusats del cas Bultó li van demanar que intervingués.*

—Sí, però no per demanar un indult, perquè aquests són els que es van negar a l'indult. Alguns d'aquests presos de Terra Lliure sí que ens han demanat que fem gestions per aconseguir un indult, mitjançant la reinserció, d'altres no han volgut... Nosaltres les hem fetes, aquestes gestions, en més de sis o set casos. També hem ajudat a demanar el trasllat a presons catalanes, que com estan massa massificades,

normalment no accepten peticions de trasllats cap aquí, però s'ha fet. En aquests dies són bastants els presos que traslladaran cap aquí.

—*¿Algun d'ells ha demanat acollir-se a mesures de reinserció??*

—Sí, em sembla que són dotze les que han passat per nosaltres. Alguns d'ells ja han aconseguit la llibertat, així. El que passa és que molts ja es-

DOMÈNEC UMBERT

«Dir la veritat, encara que pesi a qui t'ha d'escollir.»

tan en tercer grau, els queda poc de temps per a complir...

—*Així, doncs, els presos catalans que es volen acollir a mesures de reinserció sol·liciten la mediació del síndic, com en altres casos es fa amb el defensor del pueblo...*

—Sí. També hem atès molts casos d'objectors de consciència. Tornant a la qüestió de la reinserció, he de dir que són casos molt difícils, perquè precisament aquestes mesures han estat previstes exclusivament per als bascos. Així, hem de fer-ho per casos individuals.

—*¿I quines són les condicions a què es comprometen els presos independents catalans que desitgin acollir-se a la reinserció?*

—Bé, ells juren en les mateixes condicions que tenen els bascos. L'abandonament de la lluita armada... i només afecta, és clar, els que no tenen

delictes de sang. Amb els que estan complicats en delictes de sang tenim un problema gran. Mira, un dels exiliats a París, acusat en el cas Bultó, vol tornar... És un home gran, vell, i està malalt, però com que està acusat de participació en un delicte de sang, haurem d'insistir moltíssim. I d'esperar la sentència del Tribunal d'Estrasburg.

—*Les condicions dels presos catalans que vulguin demanar la reinserció són, tanmateix, molt diferents a les dels bascos. I també la reacció social que això pugui tenir al país.*

—Bé, el que passa és que els presos catalans són pocs. Ara bé, per als pocs que hi ha hagut, penso que han estat jutjats pel delicte que han fet amb molt més rigor que qualssevol altres. Això ho dic sense voler ficar-me en el terreny judicial.

—*¿Són molts, els que no volen sentir parlar de reinserció?*

—No molts, en un principi n'eren més, però tal com han anat evolucionant les coses... Els que es mantenen més durs són els que han recorregut al Tribunal d'Estrasburg, mentre estan esperant sentència. En aquest cas, només hem pogut tenir una intervenció indirecta, també redactant un informe que hem fet arribar a Estrasburg.

—*Es deu sentir un orgull especial, quan es té un càrrec públic consensuat per quasi-unanimitat entre tots els partits.*

—És que, si no fos així, jo no l'hauria admès. Jo ja m'havia acomiadat de la política, regentava la meua editorial... Això em va fer il·lusió per dos motius: l'un, que és un càrrec absolutament independent, i l'altre, perquè serveix per a defensar el ciutadà de l'administració quan li és adversa.

—*¿Fins on ha d'estar disposat a embrutar-se les mans, a exposar-se a conflictes, un síndic de Greuges?*

—Bé, no crec que aquesta sigui una expressió molt feliç... Jo, per un cas particular o de tipus col·lectiu que em vingui a mi, i en què vegi que hi ha unes raons humanes de defensa, doncs hi estic en cos i ànima. Ho farà passi el que passi, perquè l'únic sostre que tinc és la defensa de la veritat, i m'hi jugaré el que sigui. Ja veu, també en el cas del *defensor del pueblo*, com la seva actitud, fent l'informe sobre la situació de les presons, tan incòmode per al govern central en el moment en què s'havia de discutir la seva reelecció, no pot ser més digna. Jo faria el mateix que ell: dir la veritat, mal que pesi a qui sigui, encara que sigui el qui t'ha d'escollir. □